

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. sausio 13 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrašaitės-Balynienės, Danguolės Bublienės (pranešėja) ir Antano Simniško (kolegijos pirmininkas), teismo posėdyje kasacinio rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovo P. M. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 23 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės bankrutuojančios (šiuo metu – bankrutavusios) (duomenys neskelbtini) ieškinį atsakovams V. M. ir P. M. dėl žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių solidariją deliktinę civilinę atsakomybę, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė bankrutuojanti (duomenys neskelbtini) kreipėsi į teismą, prašydama iš atsakovo P. M. priteisti 64 820 Eur, 10 984 Eur palikanas už laikotarpį nuo 2014 m. rugpjūčio 26 d. iki bylos iškelimo teisme dienos, 5 proc. metines procesines palikanas už priteistą sumą nuo ieškinio padavimo teismui dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos.
- Ieškovė nurodė, kad 2014 m. sausio 6 d. (duomenys neskelbtini) ir UAB „Ramsur“ sudarė preliminarįją pirkimo–pardavimo sutartį, kurią (duomenys neskelbtini) įsipareigojo atieityje atlygtinai perleisti (parduoti), o UAB „Ramsur“ įsipareigojo už 130 000 Eur nupirkti perleidžiamąsias žvejybos teises ir 2014 metais skirtas žvejybos kvotas atviroje Baltijos jūroje. Pagrindinė sutartis turėjo būti pasirašyta iki 2014 m. vasario 3 d., bet buvo sudaryta 2014 m. spalio 7 d. Šios sutarties 22 d. pervedė ieškovės kreditoriui „SIA Ostbaltfish“, o likusią 70 000 Eur kainos dalį UAB „Ramsur“ 2014 m. sausio 6 d., 2014 m. balandžio 30 d., 2014 m. liepos 21 d. ir 2014 m. rugpjūčio 27 d. mokėjimo pavedimais pervedė į (duomenys neskelbtini) savininko V. M. sąnaudas, atsakovo P. M., asmeninę sąskaitą. P. M. teisių į šiuos pinigų neturėjo – nebuvo nurodytų 2014 m. sausio 6 d. ir 2014 m. spalio 7 d. sandorių šalis, nuosavybės teisės į perleidžiamas kvotas neturėjo, (duomenys neskelbtini) dirbo pagal darbo sutartį kranto jūreivių, neturėjo jokių verslo santykių su įmone, pinigų įmonei neskolino ir pats nesiskolino, tačiau, būdamas įmonės savininko sūnus, pinigų gavo ir ieškovei jų negrąžino. P. M. veikė nesąžiningai ir neteisėtai, leidęs (duomenys neskelbtini) naudotis savo asmenine sąskaita, gauti į ją šiai įmonei priklausančias lėšas, taip pat išrašydamas ieškovei UAB „Ramsur“ avansines sąskaitas.
- Nustačiusi, kad iš nepagrįstai atsakovo gautos 70 000 Eur sumos už ieškovę jos kreditoriams buvo sumokėta 5180 Eur suma, ieškovė prašė priteisti iš atsakovo P. M. 64 820 Eur. Ar šis santykių kvalifikuotinas kaip nepagrįstas praturtėjimas, ar kaip įmonei padaryta žala, pasireiškiantis neteisėtai veiksmais, kalte, priešžastiniu ryšiu ir žala, ieškovė nurodė pasisakysianti bylos nagrinėjimo metu.
- 2020 m. kovo 16 d. ieškovė patikslino savo reikalavimą, prašydama priteisti solidariai iš atsakovo V. M. ir P. M. 64 820 Eur žalos atlyginimą, 10 984 Eur palikanų už laikotarpį nuo 2014 m. rugpjūčio 26 d. iki bylos iškelimo teisme dienos ir 5 proc. metines procesines palikanas už priteistą sumą nuo ieškinio padavimo teismui dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos.
- Ieškovė nurodė, kad atsakovas P. M. neturėjo teisinio pagrindo gauti nurodytų lėšų, todėl privalejo gautas lėšas grąžinti (duomenys neskelbtini), tačiau to nepadarė. Atsakovas V. M. elgėsi neteisėtai ir nesąžiningai, nes, žinodamas, kad (duomenys neskelbtini) sąskaitos yra areštuotos, (duomenys neskelbtini) turi kreditorių, siekdamas išvengti įsipareigojimų kreditoriams įvykdymo, su P. M. susitarė dėl lėšų nukreipimo į šio asmeninę sąskaitą. Todėl žala ieškovei buvo padaryta atsakovų bendrais suderintais tyčiniiais veiksmais. Nustačiusi, kad iš nepagrįstai atsakovo gautos 70 000 Eur sumos už ieškovę jos kreditoriams buvo sumokėta 5180 Eur, ieškovė prašė priteisti 64 820 Eur dydžio žalos atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Klaipėdos apygardos teismas 2019 m. kovo 22 d. sprendimu ieškovės ieškinį tenkino visiškai – priteisė ieškovei iš atsakovo P. M. 64 820 Eur žalos atlyginimą, 10 984 Eur palikanas ir 5 proc. metines palikanas nuo priteistos 75 804 Eur sumos nuo bylos iškelimo teisme (2018 m. gegužės 4 d.) iki visiško teismo sprendimo įvykdymo.
- Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į teismo posėdyje ieškovės atstovų išdėstytą poziciją, kvalifikavo ginčą kaip ginčą dėl įmonei padarytos žalos atlyginimo, todėl analizavo, ar šiuo konkrečiu atveju egzistuoja civilinės atsakomybės sąlygos, nustatytų Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.246–6.249 straipsniuose, visuma.
- Teismas nustatė, kad ieškovė ir UAB „Ramsur“ 2014 m. sausio 6 d. sudarė preliminarįją pirkimo–pardavimo sutartį, kuria (duomenys neskelbtini) įsipareigojo atieityje atlygtinai perleisti (parduoti), o UAB „Ramsur“ įsipareigojo už 130 000 Eur nupirkti perleidžiamąsias žvejybos teises bei 2014 metais skirtas žvejybos kvotas atviroje Baltijos jūroje. Šios sutarties šalių susitarimu pagrindinė sutartis turėjo būti pasirašyta iki 2014 m. vasario 3 d., bet pirkimo–pardavimo sutartis pasirašyta vėliau, t. y. 2014 m. spalio 7 d. Pirkimo–pardavimo sutarties 2 punkte nurodoma, kad žvejybos teisės ir kvotos parduodamos už bendrą 130 000 Eur kainą, ją perkėja įsipareigoja sumokėti iki 2014 m. gruodžio 30 d.
- Teismas taip pat nustatė, kad Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. kovo 23 d. nutartimi ieškovei buvo iškelta bankroto byla, o Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. vasario 7 d. nutartimi (duomenys neskelbtini) ir UAB „Ramsur“ pirkimo–pardavimo 2014 m. sausio 7 d. sutartis buvo pripažinta negaliojančia [CK](#) 1.80 ir 1.81 straipsniuose nustatytas pagrindais, taip pat patvirtintas 130 000 Eur UAB „Ramsur“ finansinis reikalavimas (duomenys neskelbtini) bankroto byloje. Lietuvos apeliacinis teismas 2017 m. kovo 28 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-755-370/2017](#) Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. vasario 7 d. nutartį paliko nepakeistą.
- Atsakovui P. M. į nagrinėjamą bylą pateikus dar vieną 2014 m. sausio 6 d. sudarytą preliminarįją pirkimo–pardavimo sutartį, teismas pirmiausia įvertino, pagal kurią sutartį atsakovui buvo pervesta ginčo suma – 70 000 Eur.
- Teismas nurodė, kad pagal atsakovo pateiktą P. M., atstovaujančio G. M. (pardavėją), ir UAB „Ramsur“ (pirkėjos) 2014 m. sausio 6 d. sudarytą preliminarįją pirkimo–pardavimo sutartį pardavėja įsipareigojo perleisti (parduoti), o pirkėja – nupirkti žvejybinio laivo LBB-1026 teises į 221 kW galią ir 118 tonų talpą (GT). Šioje sutartyje nurodyta, kad tokios teisės parduodamos už bendrą 70 000 Eur sumą, kurios dalį – 50 000 Eur pirkėja įsipareigoja sumokėti iki 2014 m. sausio 7 d. į asmeninę P. M. sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), esančią AB Šiaulių banko.
- Teismas nustatė, kad UAB „Ramsur“ į asmeninę atsakovo P. M. sąskaitą 2014 m. sausio 6 d. pervedė 50 000 Eur, 2014 m. balandžio 30 d. – 2500 Eur, 2014 m. liepos 21 d. – 2500 Eur, 2014 m. rugpjūčio 27 d. – 15 000 Eur. Atsižvelgdamas į tai, kad mokėjimo pavedimų paskirtys atitinkamai buvo nurodyta, jog šie mokėjimai atliktami kaip avansas pagal 2014 m. sausio 6 d. preliminarįją pirkimo–pardavimo sutartį už kvotas ir (arba) pagal avansines sąskaitas, nurodant jų numerius ir datas (2014 m. balandžio 30 d., 2014 m. liepos 21 d., 2014 m. rugpjūčio 26 d. avansinės sąskaitos, serija PM, Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3, Nr. 4), o avansinė sąskaita Nr. 1 išrašyta už avansą pagal 2014 m. sausio 6 d. preliminarįją pirkimo–pardavimo sutartį už kvotas, teismas padarė išvadą, kad atsakovui P. M. visa ginčo 70 000 Eur suma buvo pervesta kaip užmokėstis už kvotas pagal ieškovės (duomenys neskelbtini) ir UAB „Ramsur“ sudarytą preliminarįją pirkimo–pardavimo sutartį.
- Teismas vertinimą, aplinkybę, kad atsakovui pinigai buvo pervesti būtent už kvotas, patvirtina tik ikiteisminio tyrimo metu P. M. ir V. M. duoti parodymai, tiek UAB „Ramsur“ 2019 m. sausio 28 d. pranešimas, tiek ieškovės savininko V. M. 2015 m. kovo 9 d. patvirtinimas, garantinis raštas apie visų UAB „Ramsur“ įsipareigojimų (duomenys neskelbtini) pagal 2014 m. sausio 6 d. preliminarįją pirkimo–pardavimo sutartį įvykdymą. Teismas pažymėjo, kad UAB „Ramsur“ su (duomenys neskelbtini) buvo pasirašiusios tik preliminarįją sutartį dėl žvejybinų kvotų pirkimo–pardavimo. Be to, atsiskaitymo būtent už kvotas įkaltą patvirtina ir Klaipėdos apygardos teismo civilinėje byloje [Nr. e2-958-538/2017](#) priimta nutartis, kuria ieškovės kreditoriui, panaikinus 2014 m. spalio 7 d. ieškovės ir UAB „Ramsur“ pasirašytą pirkimo–pardavimo sutartį (pagrindinę sutartį), buvo patvirtinta UAB „Ramsur“ su 130 000 Eur reikalavimu.
- Teismas pažymėjo, kad kai į atsakovo P. M. sąskaitą buvo pervestos ginčo lėšos, ieškovės sąskaitos buvo areštuotos, nes 2012–2014 m. laikotarpiu dėl išieškojimo iš (duomenys neskelbtini) buvo pradėta ir vykdoma net vienuolika vykdomųjų bylų. Įvertinęs aplinkybę, kad nė vienoje iš šių vienuolikos vykdomųjų bylų skolos likutis nėra sumažėjęs, teismas nusprendė, kad laikotarpiu nuo 2014 m. sausio 6 d. iki 2014 m. rugpjūčio 26 d., t. y. tada, kai iš P. M. sąskaitos buvo išgryninamos įmonei priklausančios lėšos, įmonės kreditoriams skoliniai įsipareigojimai nebuvo mažinami, mokami.
- Teismo vertinimą, labiau tikėtina, kad P. M. pinigų išgryninimo laikotarpiu gyveno (duomenys neskelbtini), todėl pats negalėjo jų išgryninti. Atsižvelgdamas į nustatytą faktą, kad atsakovo banko sąskaita disponavo jo tėvas V. M., o atsakovas, siekdamas pervesti pinigų į savo sąskaitą, žinojo apie (duomenys neskelbtini) ir jos savininko V. M. sąskaitų areštus, teismas konstatavo, kad P. M. pažeidė įstatyme įtvirtintą rūpestingumo pareigą ir nesilaikė tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarėtų kitam asmeniui žalos ([CK](#) 6.246 straipsnio 1 dalis, 6.263 straipsnio 1 dalis).
- Teismas pripažino, kad pirmiau nurodytas neteisėtas P. M. elgesys yra susijęs priešžastiniu ryšiu su žalos ieškovei kilimu. Jeigu atsakovas būtų nedavęs sutikimo į savo sąskaitą pervesti (duomenys neskelbtini) priklausančias lėšas, jos būtų buvusios pervestos į pačios ieškovės sąskaitą ir iš jų būtų buvo atsiskaityta su kreditoriais. Todėl atsakovui civilinė atsakomybė kyla už veiksmus (neveikimą), kuriais jis sudarė sąlygas V. M. neatiskaityti su (duomenys neskelbtini) kreditoriais. Nors V. M. bylos nagrinėjimo metu tvirtino, kad jis šias iš UAB „Ramsur“ gautas lėšas panaudojo atsiskaityti su (duomenys neskelbtini) kreditoriais, jokių tokių teiginių patvirtinančių įrodymų nepateikė. Priešingai, ieškovės atstovai nurodė, kad tuo laikotarpiu susidarę kreditorių reikalavimai yra patvirtinti (duomenys neskelbtini) bankroto byloje.
- Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi atsakovo P. M. apeliacinį skundą, 2020 m. kovo 3 d. nutartimi Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. kovo 22 d. sprendimą panaikino ir perdavė bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
- Kolegija, vertindama atsakovo argumentus, kad pirmosios instancijos teismas ieškinį išsprendė ir jį patenkinio pakeisdamas ieškovės nurodytą ieškinio pagrindą, nurodė, jog ieškovė, formuluodama ieškinio dalį, t. y. prašydama jai priteisti iš P. M. 64 820 Eur sumą, taip pat priteisti 10 984 Eur palikanas, ieškovės skaičiuotas už laikotarpį nuo 2014 m. rugpjūčio 26 d. iki bylos iškelimo teisme dienos, reikalavimą dėl jo priteisimo grįsdama [CK](#) 6.240 straipsnio 1 dalies, reglamentuojančios atsiskaitymus grąžinant be teisinio pagrindo įgytą turą, nuostatomis, ir procesines palikanas, konkrečiai nenurodė, kurio civilinių teisių gynimo būdu pasirinko ginti savo teises (ginčo sumos priteisimo prašo kaip skolos, nepagrįsto praturtėjimo, sutauptymo, žalos atlyginimo ar kt.), ieškinyje pasakydama tik tiek, kad galutinai savo poziciją ji suformulavo bylos nagrinėjimo metu.
- Kolegija pažymėjo, jog pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad P. M. pažeidė bendro pobūdžio pareigą elgtis rūpestingai ir nesilaikė tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarėtų kitam asmeniui žalos, t. y. konstatavo esant [CK](#) 6.246 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą generalinį deliktą, neteisėtai veiksmams pripažindamas tokius P. M. veiksmus, kad šis, žinodamas sudėtingą (duomenys neskelbtini) padėtį, davė sutikimą ir leido į savo sąskaitą pervesti šiai įmonei priklausančias lėšas (70 000 Eur), taip sudarydamas sąlygas ieškovei išvengti atsiskaitymo su kreditoriais. Tenkindamas ieškinį, teismas, atsižvelgdamas į tai, kad iš P. M. banko sąskaitos 5180 Eur suma buvo sumokėta ieškovės kreditoriams, iš P. M. priteisė 64 820 Eur kaip žalos atlyginimą. Antra vertus, teismas taip pat pagrįstai pripažino ir patenkinio kitą ieškovės reikalavimą – dėl 10 984 Eur palikanų, skaičiuojamų už nepagrįstą praturtėjimą ar turto gavimą, priteisimo. Tačiau iš ieškinio turinio buvo matyti, kad reikalavimų taikyti P. M. deliktinės civilinės atsakomybės institutą ieškovė nustatė forma ir tvarka – raštu – nėra suformuluavusi ir pareiškusi. Kolegija pažymėjo, kad priteisimas įvykdyti pareigą natūra (t. y. skolos, nepagrįsto praturtėjimo ir pan. priešinimas) ir išieškojimas iš pažeidusio teisę asmens padarytos turinės ir neturinės žalos (nuostolių) yra skirtingi civilinių teisių gynimo būdai, nurodyti [CK](#) 1.138 straipsnio 4 ir 6 punktuose, kurie įrodinėjami pagal skirtingas taisykles, prašymo taikyti civilinės atsakomybės institutą atveju – ieškinyje nurodant bei įrodinėjant įstatyme nustatytų sąlygų civilinei atsakomybei taikyti visumą.
- (duomenys neskelbtini) ieškinyje, pateiktame 2018 m. balandžio 24 d., nebuvo konkrečiai įvardyta, kurio civilinių teisių gynimo būdu (nepagrįsto praturtėjimo ar civilinės atsakomybės) ieškovė gins savo teises, t. y. jo pareikšimo momentu ieškovė buvo dar neapsisprendusi, kurio būdu – taikant nepagrįsto praturtėjimo ar civilinės atsakomybės institutą – jos teisių pažeidimas gali būti pašalintas. Nors kiekvienai iš šių civilinių teisių gynimo būdų siekiama to paties rezultato – piniginių sumų, kurias ieškovė vertina kaip ją priklausančias, susigrąžinimo, tačiau reikalavimas priteisti pinigines lėšas nepagrįsto praturtėjimo pagrindu ir reikalavimas atlygtinai patirtą žalą (nuostolius) yra savaime aiškiai civilinių teisių gynimo būdai, kuriems įstatymu nustato skirtingas patenkinimo sąlygas.
- Pirmosios instancijos teismas 2018 m. rugpjūčio 10 d. nutartimi panaikino pareigą parengiamąjį teismo posėdį 2018 m. spalio 22 d. Pirmosios instancijos teismas kelė klausimą dėl gynbos būdo, nurodydamas, kad nepagrįstas praturtėjimas ir žalos atlyginimas yra skirtingi institutai, todėl tiek įrodinėjimo pareigą, tiek kryptis skiriasi, o kitai šaliai ieškovės reikalavimai neturėtų būti siurpriziniai, ieškovės atstovė advokato R. V. patikslino, kad įrodinė civilinės atsakomybės (žalos atlyginimo) sąlygas, jas sukonkretindama ir aptardama kiekvieną iš jų, to pateiktame ieškinyje nurodžiusi nebuvo. Klaipėdos apygardos teismas 2018 m. spalio 22 d. nutartimi, priimta po parengiamąjo teismo posėdžio, nustatė, kad parengiamąjį posėdį metu byloje atlikti visi būtini parengiamieji veiksmai, išskaita ginčo esmė (byla dėl žalos priteisimo), suformuluotas šalių reikalavimų turinys, įrodymai, kuriais šalis grindžia savo reikalavimus bei atskirtinai, suklaido, nepasitęsęs raštu suformuluoti patikslinto ieškinio ir nenustatęs P. M. termino išdėstyti raštu ir jo poziciją dėl patikslintų ieškinio reikalavimų (ieškinio pagrindo) bei nurodytų įrodymų, kuriais bus grindžiami jo atskirtinai.
- Kolegijos vertinimą, pirmosios instancijos teismas dar ieškinio priėmimo stadijoje pagal savo įgaliojimų ribas turėjo veikti taip, kad ieškinio dalį būtų patikslintas ir būtų apibrėžtos bylos nagrinėjimo ribos, o kartu ir užtikrinama tinkama P. M., kaip atsakovo, teisė į gynbos įgyvendinimą, t. y. teismas turėjo pasinaudoti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu (toliau – ir [CPK](#)) 138 straipsnyje įtvirtintu ieškinio trūkumų šalinimo institutu. Tačiau pirmosios instancijos teismas to nepadarė ieškinio priėmimo stadijoje, o bylos nagrinėjimo dalyko (ieškinio pagrindo) sukonkretinimas – civilinių teisių gynimo būdo pakeitimas, pasiskirimas – įvyko tik žodžiu parengiamajame teismo posėdyje, pažeidžiant [CPK](#) 111 straipsnio 1 dalies ir 141 straipsnio 1 dalies reikalavimus. Taigi pirmosios instancijos teismas, netaikydamas ieškinio trūkumų šalinimo instituto, o vėliau priimdamas ieškovės ieškinio dalyko pakeitinį

žodžiu, netinkamai aiškino ir taikė civilinio proceso teisės normas ir netinkamai veikė pasirengimo civilinių bylų nagrinėjimui stadijoje (C PK138 straipsnis, 141 straipsnio 1, 2 dalys), ir dėl tokio pažeidimo galėjo būti neteislingai išspręstas pats ginčas.

24. Kolegija atkreipė dėmesį ir į tai, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas, be kita ko, grindžiamas iš dalies prieštaraujančiomis išvadomis. Teismas P. M. sutikimo, leidimo į savo sąskaitą pervedti 70 000 Eur faktą, viena vertus, vertino kaip neteisėtus veiksmus, kita vertus, tuos pačius veiksmus, atsižvelgiant į aplinkybę, kad dalis šių į P. M. banko sąskaitą pervedtų lėšų buvo panaudotos kreditorių interesais, įvertino kaip teisėtus. Taigi teismas vienu metu ir teigė, ir neigė, tokiu būdu darydamas prieštaraujančias išvadas dėl P. M. veiksmų teisėtumo. Konstatavus deliktą vien tik dėl to, kad P. M. sutiko (leido) pervedti į jo banko sąskaitą ieškovei priklausančias lėšas, aplinkybė, ir tie pinigai buvo ar nebuvo panaudoti atiskaityti su ieškove kreditoriais, ar buvo panaudoti visai kitoms tikslams, tokio sunkio, kad P. M. sutikimo, leidimo teisėtumo vertinimo kontekste negalėjo nulėmti skirtingų išvadų dėl P. M. civilinės atsakomybės buvimą ar nebuvimą.
25. Teismo išvada, kad P. M. pažeidė įstatyme įtvirtintą rūpestingumo pareigą ir nesilaikė tokio elgesio taisyklių, kai pats teismas pripažino, jog banko sąskaita disponavo P. M. tėvas V. M., taip pat nebuvo pakankamai logiška. Teismas ne kartą kėlė klausimą dėl tinkamo atsakovo, tačiau ieškovės atstovai, argumentuodami, kad pačioje (duomenys neskelbtini) nėra rašytinių įrodymų, pagrindžiančių, kad ginčo lėšos buvo pervedtos kreditoriams, nesutiko P. M. pakeisti kitą atsakovą (V. M.), kuris šioje byloje pripažino, kad būtent jis primadavo valinius sprendimus dėl į P. M. banko sąskaitą pervedtų lėšų panaudojimo ir būtent jis tuos pinigus išgrynindavo. Ieškovės atstovė advokatė R. V. 2019 m. sausio 11 d. teismo posėdyje buvo tik užsiminusi apie galimybę abu (P. M. ir V. M.) laikyti solidariais atsakovais, tačiau tokio reikalavimo raštu teismui neteikė.
26. Kolegijos vertinimu, tai, kad lėšos, pasak ieškovės, priklausančios ieškovei, buvo pervedtos į P. M. banko sąskaitą, savaime negali patvirtinti fakto, kad būtent P. M. jas iššvaistė ir ieškovei padarė žalą. Taigi ir teismo pozicija, kad vien P. M. sutikimas dėl lėšų gavimo į jo banko sąskaitą savaime reikšia veiksmų teisėtumą, stokoja pagrįstumo.
27. Dėl minėtų priežasčių kolegija nusprendė, jog pirmosios instancijos teismas netinkamai identifikavo faktinį ieškinio pagrindą. Todėl pirmosios instancijos teismo sprendimas buvo panaikintas, o byla perduota pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
28. Klaipėdos apygardos teismas 2020 m. lapkričio 9 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies – priteisė iš atsakovo V. M. 64 690 Eur žalos atlyginimo, 6167,70 Eur palikanų ir 5 procentų metines palikanas už priteistą 70 857,70 Eur sumą nuo bylos iškėlimo teisme, t. y. 2018 m. balandžio 25 d., iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, kitą ieškinio dalį atmėtė.
29. Teismas nustatė, kad visus valinius sprendimus dėl (duomenys neskelbtini) veiklos priiminėjo jos savininkas ir vadovas V. M. ir kad jis paprašė savo sūnų P. M. leisti į pastarojo sąskaitą pervedti lėšas, kurias UAB „Ramsun“ turėjo sumokėti pagal 2014 m. sausio 6 d. ir 2014 m. spalio 7 d. sudarytas sutartis. Abu atsakovai patvirtino, kad visus sprendimus dėl to, kur panaudoti iš UAB „Ramsun“ gautas lėšas, kurios buvo P. M. sąskaitoje, priėmė V. M., iš dalies šių lėšų – 5180 Eur panaudojo atiskaityti su (duomenys neskelbtini) kreditoriais. Nors V. M. teigė, kad visos lėšos buvo panaudotos atiskaityti su (duomenys neskelbtini) kreditoriais, tiekėjais ir darbuotojais, tačiau šią aplinkybę neįrodė, išskyrus du 2015 m. liepos 3 d. ir 2015 m. rugpjūčio 5 d. kvitus UAB „OmniTel“, pateiktus 2020 m. rugpjūčio 16 d., kurių bendra suma – 130 Eur (CPK 178 straipsnis). Teismas nusprendė, kad V. M. 64 690 Eur (64 820 Eur – 130 Eur) panaudojo ne (duomenys neskelbtini), o savo reikmėms, todėl ieškovei buvo padaryta atitinkama dydžio žala. Šiuo atveju tarp V. M. neteisėtų veiksmų (64 690 Eur lėšų panaudojimo ne (duomenys neskelbtini) veiklai) ir kilusių pasekmių (64 690 Eur žalos atsiradimo) yra priežastinis ryšys, o V. M. kaltė preziumuojama. Todėl teismas nusprendė, jog yra pagrindas V. M. laikyti deliktinę civilinę atsakomybę (CK 6.245 straipsnio 4 dals).
30. Teismas taip pat nustatė, kad P. M. (duomenys neskelbtini) jokių vadovaujamų pareigų nėjo ir jokių valinių sprendimų dėl (duomenys neskelbtini) veiklos ar lėšų panaudojimo nepriiminėjo. Teismas nurodė, kad sutikimas dėl lėšų pervedimo pats savaime nėra neteisėtas ir jokios žalos (duomenys neskelbtini) nepadarė. Žala (duomenys neskelbtini) ir jos kreditoriams buvo padaryta ne lėšų pervedimu į P. M. sąskaitą, tačiau šių lėšų neapnaudojimu atiskaityti su (duomenys neskelbtini) kreditoriais. Ieškove neįrodė, kad P. M. dalį ar visas lėšas, kurias UAB „Ramsun“ pervedė į jo sąskaitą, būtų panaudojęs savo reikmėms, priešingai, tiek ikiteisiminio tyrimo metu, tiek iškėlus civilinę bylą nustatyta, kad P. M. atliko pavedimus iš vienos sąskaitos, nesusietos su mokėjimo kortele, į kitą savo sąskaitą, susietą su mokėjimo kortele, vykdydamas savo tėvo V. M. nurodymus. Byloje esantys rašytiniai įrodymai leidžia daryti išvadą, kad pinigų pervedimo ir išgryninimo laikotarpiu jis gyveno (duomenys neskelbtini) ir fiziškai negalėjo išgryninti pinigų. Iš bylos pateiktų sąskaitų išrašų buvo matyti, kad pinigai buvo išgryninami Lietuvoje, dažniausiai (duomenys neskelbtini).
31. Teismo vertinimu, byloje esantys įrodymai, kad iš P. M. sąskaitos buvo atsiškaitoma už įvairias prekes ir knygas, paslaugas, 2014 m. liepos 30 d. buvo mokamos įmokos už studijas, nелеičia daryti išvados, kad P. M. savo reikmėms panaudojo ieškovės lėšas, nes S. V. 2014 m. kovo 26 d., 2014 m. gegužės 30 d. ir 2014 m. rugpjūčio 19 d. jam į sąskaitą buvo pervedęs iš viso 11 000 Lt pagal 2014 m. sausio 22 d. sutartį už dvejetainį laiką LBB-1026, todėl atsakovas P. M. turėjo lėšų, kuriomis galėjo atiskaityti už prekes ar paslaugas.
32. Teismas konstatavo, kad, nenustačius jokių neteisėtų P. M. veiksmų ieškovės atžvilgiu, nėra teisinio pagrindo taikyti jam deliktinę civilinę atsakomybę. Net jeigu P. M. veiksmas – sutikimas dėl (duomenys neskelbtini) pinigų pervedimo į jo sąskaitą ir leidimas V. M. naudotis jo sąskaitoje esančiomis (duomenys neskelbtini) lėšomis – būtų vertinami kaip neteisėti, tai nepadarė kitam asmeniui žalos (CK 6.246 straipsnio 1 dalis, 6.263 straipsnio 1 dalis). Teismas vertino, jog taikyti deliktinę civilinę atsakomybę P. M. pagrindo nėra, nes tarp jo galbūt neteisėtų veiksmų ir kilusių pasekmių priežastinis ryšys yra per daug nutolęs, byloje neįrodyta, kad P. M. pasisavino ir kitokiu būdu iššvaistė (duomenys neskelbtini) lėšas.
33. Teismas pažymėjo, jog (duomenys neskelbtini) kompensuojamąsias palikanas apskaičiavo už laikotarpį nuo 2014 m. rugpjūčio 26 d., kai buvo sumokėta paskutinė įmoka į P. M. sąskaitą, iki šios bylos iškėlimo. Teismas nusprendė, kad data, nuo kurios yra pagrindas skaičiuoti palikanas, turėtų būti siejama su bankroto bylos iškėlimo įsiteisėjimo momentu – kai V. M., kaip įmonės vadovu, kilo pareiga perduoti bankroto administratoriui visą įmonės turtą, t. y. palikanos skaičiuojamos nuo 2016 m. gegužės 28 d. (2016 m. gegužės 12 d. – nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjomu diena plus nutartimi nustatytas 15 dienų terminas vadovui perduoti turtą) iki 2018 m. balandžio 24 d. (bylos iškėlimo teisme), iš viso 696 dienos, todėl iš V. M. taip pat priteisė 6167,70 Eur palikanų (64 690 Eur × 5 proc./365 × 696 = 6167,70 Eur).
34. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovės apeliacinį skundą, 2021 m. vasario 23 d. nutartimi Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. lapkričio 9 d. sprendimą pakeitė, nurodė ieškovės ieškinį tenkinti iš dalies: priteisti ieškovei solidariai iš atsakovo V. M. ir P. M. 64 690 Eur žalos atlyginimo, 10 984 Eur palikanų ir 5 procentų metines palikanas už priteistą 75 674 Eur sumą nuo bylos iškėlimo teisme, t. y. 2018 m. balandžio 25 d., iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, kitą ieškinio dalį atmėtė.
35. Kolegija nurodė, jog pagal bendrą civilinės atsakomybės taisyklę skolininkų daugeto atveju prievolė yra dalinė (CK 6.5 straipsnis). Tačiau deliktinės atsakomybės atveju CK 6.6 straipsnio 3 dalyje ir 6.279 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta solidariosios skolininkų pareigos prezumpcija, jeigu prievolė susijusi su kelių asmenų veiksmams padarytos žalos atlyginimu. Toks reguliavimas užtikrina nukentėjusio asmens intereso veiksmingai įgyvendinti teisę į žalos atlyginimą apsaugą.
36. Nagrinėjama atveju byloje nustatyta, kad P. M. pirkečiai UAB „Ramsun“ 2014 m. sausio 6 d., 2014 m. balandžio 30 d., 2014 m. liepos 21 d. ir 2014 m. rugpjūčio 26 d. išrašė keturias avansines sąskaitas avansui pagal 2014 m. sausio 6 d. preliminarįjį pirkimo–pardavimo sutartį sumokėti. UAB „Ramsun“ pagal minėtas sąskaitas atitinkamai pervedė į P. M. asmeninę banko sąskaitą 2014 m. sausio 6 d. – 50 000 Eur, 2014 m. balandžio 30 d. – 2500 Eur, 2014 m. balandžio 30 d. – 2500 Eur, 2014 m. rugpjūčio 27 d. – 15 000 Eur. Iš viso į P. M. asmeninę banko sąskaitą UAB „Ramsun“ pervedė 70 000 Eur sumą kaip avansą, mokamą (duomenys neskelbtini) pagal 2014 m. sausio 6 d. preliminarįjį pirkimo–pardavimo sutartį.
37. Kolegijos vertinimu, tokie P. M. veiksmai patvirtina, kad jam buvo žinoma, kad į jo asmeninę sąskaitą buvo pervedti (duomenys neskelbtini) priklausančios pinigai. Be to, atsiliepine į ieškinį P. M. nurodė, kad tuo metu (duomenys neskelbtini) ir jos savininkui V. M. buvo taikomi apbrojimai, todėl P. M. sutiko, kad (duomenys neskelbtini) skirsto lėšos iš UAB „Ramsun“ būtų pervedtos į jo asmeninę sąskaitą, taip sudarant galimybę (duomenys neskelbtini) savininkui, P. M. tėvui V. M. jomis disponuoti (perdavus jam mokėjimo kortelę). Be to, V. M. pirmosios instancijos teisme patvirtino, kad P. M. padėjo jam tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą. Taigi P. M. žinojo apie (duomenys neskelbtini) finansinę būklę ir tai, kad (duomenys neskelbtini) priklausančios lėšos į jo asmeninę sąskaitą bus pervedtos siekiant išvengti (duomenys neskelbtini) ir jos savininkui taikytų apbrojimų, t. y. turto arešto.
38. Nurodytos aplinkybės, kolegijos vertinimu, sudaro pagrindą konstatuoti, kad P. M. savo neteisėtais veiksmais prisidėjo prie žalos padarymo (duomenys neskelbtini). Be P. M. sutikimo pervedti (duomenys neskelbtini) skirtas lėšas į jo asmeninę sąskaitą ir mokėjimo kortelės perdavimą V. M. tam, kad pastarasis galėtų išgryninti minėtas lėšas, teismo nustatyto dydžio žala ieškovei nebūtų padaryta. Nors byloje nebuvo įrodyta, kad atsakovas P. M. pasisavino ar iššvaistė (duomenys neskelbtini) lėšas, tačiau įrodyta, kad jis savo veiksmais tai padėjo padaryti kitam atsakovui – V. M., kuris savo atsakomybės dėl ieškovei padarytos žalos neneigė. Dėl to pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, kad tarp P. M. neteisėtų veiksmų ir kilusių pasekmių priežastinis ryšys yra per daug nutolęs.
39. Nors P. M. teigė, kad sutikimą naudotis jo sąskaita ir mokėjimo kortele V. M. davė šiam siekiant išsaugoti (duomenys neskelbtini) atiskaityti su darbuotojais, kreditoriais galimybę ir atkurti (duomenys neskelbtini) mokamą bei veiklos testinimą, tačiau pagal byloje pateiktus duomenis (duomenys neskelbtini) turėjo 80 029,44 Eur įsiskolinimą Valstybinei mokesčių inspekcijai nuo 2007 m. liepos 2 d., 22 874,21 Eur įsiskolinimą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyriui nuo 2009 m. spalio 16 d., taip pat turėjo įsiskolinimų kitiems kreditoriams nuo metu, kai buvo atlikti UAB „Ramsun“ avansiniai mokėjimai (duomenys neskelbtini) į P. M. asmeninę banko sąskaitą. Iš bylos pateikto 2016 m. liepos 1 d. antstolo A. S. rašto Nr. S1a-46124 buvo nustatyta, kad 2012–2014 m. laikotarpiu (duomenys neskelbtini) atžvilgiu buvo pradėta ir vykdoma net viešoji vykdomųjų bylų. Kolegijos vertinimu, P. M. savo veiksmams sudarė galimybę išvengti skolų kreditoriams išieškojimo iš (duomenys neskelbtini) priklausančių lėšų ir V. M. panaudoti teismo nustatytą pinigų sumą ne (duomenys neskelbtini) interesais. P. M. žinojo, kad (duomenys neskelbtini) priklausančios lėšos į jo asmeninę sąskaitą bus pervedtos siekiant išvengti (duomenys neskelbtini) ir jos savininkui taikytų apbrojimų, todėl tokie P. M. tyčiniai veiksmai neatitiko rūpestingo elgesio standarto.
40. Kolegija nurodė, jog P. M. žinojo, jog savo veiksmams sudarė sąlygas atsakovui V. M. pasisavinti ar iššvaistyti (duomenys neskelbtini) lėšas. Turėdamas pareigą grąžinti (duomenys neskelbtini) į savo sąskaitą gautas lėšas, P. M. leido šioms lėšoms disponuoti V. M., taip išvengiant (duomenys neskelbtini) ir jos savininkui nustatytų apbrojimų. Be to, atsižvelgiant į atsakovus siejantį artimos giminystės ryšį ir byloje nustatytą aplinkybę, kad P. M. padėjo V. M. tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, labiau tikėtina, jog P. M. žinojo, kam iš tikrųjų buvo naudojamos jo sąskaitos esančios lėšos, kurios priklausė (duomenys neskelbtini).
41. Argumentas, kad lėšos iš UAB „Ramsun“ galėjo būti gautos ir kitais būdais, nepaneigė atsakovo P. M. atsakomybės, nes šiuo atveju būtent jo ir V. M. veiksmams bendrai nulėmė ieškovei padarytos žalos atsiradimą. Kadangi žala atsirado dėl abiejų atsakovų veiksmų ir šiuo atveju nebuvo įmanoma nustatyti, kokią padarytos žalos dalį lėmė kiekvieno iš jų veiksmas, atsakovų prievolė atlygti ieškovei padarytą žalą yra solidari (CK 6.6 straipsnio 3 dalis, 6.279 straipsnio 1 dalis), o ne dalinė. Ieškovei byloje įrodė visas būtinąs sąlygas taikyti civilinę atsakomybę abiem atsakovams solidariai, todėl skundžiamas pirmosios instancijos teismo sprendimas buvo pakeistas, ieškovei 64 690 Eur žalos atlyginimą priteisiant solidariai iš atsakovo P. M. ir V. M..
42. Kolegija taip pat nurodė, jog ieškovei prašė priteisti solidariai iš atsakovo 10 984 Eur palikanų, apskaičiuotų už laikotarpį nuo 2014 m. rugpjūčio 26 d., kai į P. M. sąskaitą buvo sumokėta paskutinė UAB „Ramsun“ avansinė įmoka, iki bylos iškėlimo teisme dienos (2018 m. balandžio 24 d.) (iš viso už 1220 dienų). Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad pagrindas skaičiuoti minėtas palikanas ieškovei atsirado nuo tada, kai įsiteisėjus teismo nutartimi iškelti (duomenys neskelbtini) bankroto bylą suėjo šioje nutartyje nustatytas 15 dienų terminas V. M., kaip (duomenys neskelbtini) vadovui, perduoti bankroto administratoriui visą (duomenys neskelbtini) turtą, t. y. nuo 2016 m. gegužės 28 d. (iš viso už 696 dienas).
43. Kolegija vertino, jog ieškovei pagrįstai nurodo, kad žala (duomenys neskelbtini) buvo padaryta nuo to momento, kai lėšos buvo neteisėtai pervedtos ne į (duomenys neskelbtini) sąskaitą, o į P. M. asmeninę sąskaitą. Ieškovei nurodyta laikotarpį teismo nustatyto dydžio (duomenys neskelbtini) priklausančios lėšos nebuvo naudojamos (duomenys neskelbtini) (jos kreditorių) interesais, be to, kad tuo metu skolų išieškojimas jau buvo nukreiptas į (duomenys neskelbtini) ir jos savininko turtą. Dėl to atsakovai privalo atlygti ieškovei ir minimalias nuostolius, patirtus dėl negalėjimo naudotis pinigais visą išieškojimo laikotarpį, kuriuos šiuo atveju sudaro palikanas, apskaičiuotas pagal 5 procentų metinių palikanų normą. Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai sumažino šią palikanų sumą iki 6167,70 Eur, todėl aptariama skundžiamo sprendimo dalis taip pat buvo pakeista, priteisiant solidariai iš atsakovo visą ieškovės nurodytą kompensuojamųjų palikanų sumą, t. y. 10 984 Eur palikanų už laikotarpį nuo 2014 m. rugpjūčio 26 d. iki bylos iškėlimo teisme dienos.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepinimų į jį teisiniu argumentai

44. Atsakovas P. M. kasaciniu skundu prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 23 d. nutarties dalį, kuria iš jo solidariai su atsakovu V. M. buvo priteistas 64 690 Eur žalos atlyginimas, 10 984 Eur palikanų ir 5 proc. dydžio metinės palikanos nuo priteistos 75 674 Eur sumos nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2018 m. balandžio 25 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, taip pat priteista 680 Eur žyminio mokesčio valstybei už ieškovės pareikštą ieškinį bei 54 Eur žyminio mokesčio valstybei už ieškovės pareikštą apeliacinį skundą, panaikinti ir šią Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. lapkričio 9 d. sprendimo dalį palikti galioti nepakeičiant. Atsakovas taip pat prašo taikyti teismo sprendimo vykdymo atgręžimą, pakeičiant šią nutartimi nustatytą bylinėjimosi išlaidų atlyginimo paskirstymą bei priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų nagrinėjant bylą kasaciniame teisme, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 44.1. Teismas pažeidė asmens teisę lūkesčių, teisinio tikrumo principus. Byla, pirmą kartą išnagrinėta apeliacine tvarka, buvo grąžinta nagrinėti pirmosios instancijos teismui ir buvo apibrėžtos tam tikros bylos išnagrinėjimo ribos ir kryptys. Priimtoje nutartyje buvo konstatuota, kad, tai, jog lėšos, pasak ieškovės, priklausančios jai, buvo pervedtos į P. M. banko sąskaitą, savaime negali patvirtinti fakto, kad būtent P. M. jas iššvaistė ir ieškovei padarė žalą, t. y. apeliacinės instancijos teismo buvo pripažinta, kad P. M. sutikimas leisti UAB „Ramsun“ (duomenys neskelbtini) mokamas lėšas pervedti į P. M. atsiškaitomąją sąskaitą nealiekitinas neteisėto veiksmo, o teisingam bylos išnagrinėjimui yra aktualus faktinis kiekvieno iš asmenų neteisėtų veiksmų turinio nustatymas. Remdamasis apeliacinės instancijos teismo nubrėžtomis bylos nagrinėjimo gairėmis ir apimtimis, byla antrą kartą kaip pirmoji instancija nagrinėjė teismas pripažino neteisėtų P. M. veiksmų, duodant įstatymui pinigų pervedti į jo sąskaitą, nebuvimą. Tačiau skundžiamą 2021 m. vasario 23 d. nutartimi bei patys P. M. veiksmas, sutikimas leisti atlikti (duomenys neskelbtini) skirtingų pinigų mokėjimą į jo atsiškaitomąją sąskaitą, buvo įvertinti priešingai, nors nauji faktiniai aplinkybių byloje nustatyta nebuvo. Tokia Lietuvos apeliacinio teismo sukurta situacija iš esmės pažeidžia P. M. teisėtus lūkesčius, suformuotus įsiteisėjusia 2020 m. kovo 3 d. nutartimi dėl jo veiksmų civiliniame ginče vertinimo, sukuria teisinio netikrumo situaciją.
- 44.2. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 176 straipsnio 1 dalyje, 185 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą įrodymų vertinimo pareigą. Byloje faktinė aplinkybė, kad P. M. padėjo V. M. tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, nebuvo nustatyta. V. M. bylos nagrinėjimo metu paaiškino, kad jo (duomenys neskelbtini) apskaitą tvarkiusios buhalterės mirties 2013 m. P. M. padėjo V. M. sutvarkyti „susisteminti“ dalį (duomenys neskelbtini) dokumentų, tačiau paaiškinimų apie tai, kad P. M. būtų galėjęs savarankiškai ar padedant V. M. tvarkyti buhalterinę apskaitą, nebuvo. P. M. neturi nei išsilavinimo, nei žinių, reikiamų juridinio asmens apskaitai tvarkyti. Net jeigu ir būtų pagrįsta teigti, kad padėjimas susirinkti ir susisteminti dalį (duomenys neskelbtini) dokumentų galėjo supomoti P. M. žinojimą, kam iš tikrųjų buvo naudojamos jo sąskaitos esančios lėšos, kurios priklausė (duomenys neskelbtini), tokio visų apimancio P. M. žinojimo apie lėšų naudojimą paskirti negalima laikyti pagrįstu, nes byloje pateikti įrodymai patvirtina, kad atsakovas V. M. (duomenys neskelbtini) apskaitą tvarkė aplaidžiai, neišsaugodamas apskaitos ir kitines operacijas patvirtinančių dokumentų arba tikintį operacijų atlikimo nepatvirtindamas išrašomais apskaitos dokumentais (2017 m. liepos 19 d. Klaipėdos apygardos prokuratūros 2-ojo baudžiamojo persekiojimo skyriaus nutarimas nutraukti ikiteisiminį tyrimą Nr. 01-1-39781-15). Be to, V. M. paaiškinimas apie P. M. pagalbą padedant sutvarkyti dalį (duomenys neskelbtini) dokumentų apėmė tik trumpą laikotarpį po (duomenys neskelbtini) buhalterės mirties 2013 m. Tuo tarpu preliminariosios sutartys tarp (duomenys neskelbtini) ir UAB „Ramsun“, tarp UAB „Ramsun“ ir P. M., atstovaujamos G. M., buvo sudarytos 2014 m. sausio 14 d., lėšos į P. M. sąskaitą buvo pervedtos ir V. M. naudotos visu 2014 m. laikotarpiu, kai P. M. nuolat gyveno ir dirbo (duomenys neskelbtini) ir jokia forma (duomenys neskelbtini) ir V. M. veikloje nebedalyvavo.
- 44.3. Teismas, sprenddamas dėl skolininkų atsakomybės, turi nustatyti visas kiekvieno skolininko civilinės atsakomybės sąlygas: neteisėtus veiksmus, kilusią žalą, priežastinį ryšį, spręsti dėl atsakomybės ribų, taip pat vertinti ir solidariosios civilinės atsakomybės pagrindą. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog neįmanoma nustatyti, kokią padarytos žalos dalį lėmė kiekvieno iš atsakovų veiksmas. P. M. vertinimu, tokiu būdu iš esmės buvo nukrypta nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos, nes subjektyvaus bendrininkavimo konstatavimui būtina sąlyga yra bendras veikimo tikslas, bendras tikslas sukelti žalą arba tikslu sukelti žalą nebuvimas, tačiau suvokimas savo veiksmų bendrumo.
- 44.4. P. M. vertinimu, jokio jo ir V. M. veiksmų bendrumo, atskiro veikimo suvokiant neišvengiančią žalą (duomenys neskelbtini) atsiradimą 2014 m. būti negalėjo. P. M. sutikimas leisti UAB „Ramsun“

pervesti lėšas (duomenys neskelbtini) į savo atsisakaitomąją sąskaitą savaime nėra neteisėtas veikimas. Tokią išvadą padarė Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. kovo 3 d. nutartyje. Tokią išvadą, laikydamasis 2020 m. kovo 3 d. nutarties suformuluotų ginčo nagrinėjimo gairių, padarė ir pirmosios instancijos teismas, 2020 m. lapkričio 9 d. sprendimu ieškovo ieškinį P. M. atmesdamas. P. M. vertinimu, taip savaime lėšų pervedimas į jo atsisakaitomąją sąskaitą lėšas (duomenys neskelbtini) nepadarė. 2014 m. jokių pareigų (duomenys neskelbtini) nepadarė. P. M. nėjo, todėl neturėjo teisės priimti jokių sprendimų dėl disponavimo į jo sąskaitą pervaistais (duomenys neskelbtini) skirtais pinigais. P. M. sutikimui leisti pervesti lėšas į jo atsisakaitomąją sąskaitą nepadarė įtakos galimas būsimas neteisėtas lėšų panaudojimas ne įmonės reikmėms. Lėšų pervedimo dieną mokėjimas buvo atliekamas siekiant (duomenys neskelbtini) atsisakaityti už Latvijoje, Liepojos uoste atliekamą įmonės naudoto žvejybinio laivo remontą, su įmonės kreditoriais, liešančiais atnaujinti pagrindinę (duomenys neskelbtini) veiklą. V. M. atliekamas atsisakaitymas už laivo remontą Latvijoje, atsisakaitymas su kreditoriais V. K. (V. K.), G. C. R. J. patvirtina tik P. M. suvokimą, jog į jo sąskaitą pervaistos yra naudojamos tinkamai, atsisakaityti su kreditoriais ar kitoms įmonės reikmėms. Dėl to, esant aiškiai atskirtiniams atsakovų veiksmams: P. M. sutikimui leisti lėšas pervesti į jo atsisakaitomąją sąskaitą, savaime nesukeliantis žalos dėl būsimų lėšų panaudojimo įmonės tikslais, ir vėlesniam V. M. dalies lėšų panaudojimui ne įmonės veiksmams, atsakovų veiksmų dalumas ir konkrečių veiksmų įtaka atsiradusiai žalai turėjo nepuolantį teismo išvadą dėl solidariosios civilinės atsakomybės taikymo negalimumu.

- 44.5. Apeliacinės instancijos teismo pateikiamas galimo neteisėto P. M. veikimo priežastinio ryšio su kilusiomis pasekmėmis vertinimas nėra pagrįstas. Nustatant teisinį priežastinį ryšį reikia įvertinti teises pažeidėjo, jeigu jis elgtųsi kaip protingas ir apdairus asmuo, realią galimybę neteisėtai veiksmų atlikimo metu numatyti žalos atsiradimą, neteisėtai veiksmams pažeistos teisės ar teisėto intereso prigimtį ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą, taip pat svarbi atsakomybės prigrįstis ir įprasta gyvenimiška rizika. Atsižvelgiant į tai, sprendžiant bylas dėl žalos atlyginimo ir vertinant teisinį priežastinį ryšį, t. y. ar nukentėjusiajam kilusios pasekmės nėra pirmųjų nutolusių nuo neteisėtų veiksmų, turėtų būti vertinama, ar teisės pažeidėjas kaip protingas ir apdairus asmuo turėjo realią galimybę numatyti, kad jo atliekami veiksmai gali sukelti konkrečias pasekmes, ar kilusios pasekmės gali būti laikomos įprastomis pasekmėmis, esant tokio pobūdžio aplinkybėms, ar asmuo, kuris patyrė žalos, priklauso grupei asmenų, kuriuos teisės pažeidėjas galėjo protingai numatyti kaip potencialius nukentėjusiuosius, ar tarp teisės pažeidėjo veiksmų ir kilusios žalos nėra įsiterpus kitas tarpinis veiksmas, galėjęs esmingai pakreipti priežasties ir pasekmių grandinę. P. M. vertinimu, jo sutikimas dėl lėšų pervedimo pat savaime nėra neteisėtas ir žalos įmonei nepadarė. Žala įmonei ir jos kreditoriams buvo padaryta ne lėšų pervedimu į P. M. sąskaitą, o šių lėšų nepanaudojimu atsisakaityti su įmonės kreditoriais. Sprendžiant dėl priežastinio ryšio tarp P. M. 2014 m. sausio 14 d. sutikimo leisti UAB „Ramsur“ mokėjimą (duomenys neskelbtini) atlikti į jo atsisakaitomąją sąskaitą ir laikotarpį iki 2014 m. gruodžio 30 d. V. M. vykdyto lėšų dalies išgryninimo bei galimo panaudojimo ne įmonės reikmėms, sutiktina, kad tarp P. M. ir dalies lėšų, pervaistų į P. M. sąskaitą, panaudojimo ne įmonės reikmėms veikė valdingų sprendimų dėl lėšų panaudojimo paskirties teisę turintis subjektas – atsakovas V. M., turėjęs teisę nederinti su P. M. veiksmų, susijusių su lėšų pervedimu ar išgrynintų lėšų panaudojimu.
- 44.6. P. M. vertinimu, jo leidimo naudotis atsisakaitomąją sąskaitą nebuvinimas nebūtų lėmęs kitokių pasekmių (duomenys neskelbtini) atsiradimo. (duomenys neskelbtini) savininkui V. M. siekiant gauti lėšų įmonės veiklos tęstinumui užtikrinti, nesant atsakovo sutikimo leisti naudotis jo atsisakaitomąją sąskaitą, galėjo būti panaudotos kitos UAB „Ramsur“ atsisakaitymo su (duomenys neskelbtini) kreditoriais. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nevertina, kad P. M. privalėjęs 2014 m. sausio mėnesį numatyti jo veiksmų galimas neigiamas pasekmes tretiesiems asmenims buvo pirmųjų nepažeidžiamas.
45. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinio skundo netenkinti, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 23 d. nutartį palikti nepakeistą ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 45.1. Bylą grąžinus nagrinėti pakartotinai pirmosios instancijos teismui, ieškiny bus tikslinamas. Pirminiame ieškinyje atsakovas buvo tik P. M. ir buvo sprendžiamas jo asmeninės atsakomybės padarant žalą klausimas. Patikslintame ieškinyje bendraatsakovais buvo nurodyti du asmenys, t. y. įmonės savininkas V. M. ir jo sūnus P. M.. Tokiu būdu modifikavus ieškinį situacija pasikeitė tiek vertinant faktines aplinkybes, tiek pasisakant dėl žalos ir priežastinio ryšio, kadangi šiuo metu buvo sprendžiamas solidariosios dviejų asmenų atsakomybės klausimas. Faktinė situacija buvo įvertinta skirtingai, kadangi aplinkybės, įvykių eiga ir tarp atsakovų derinti veiksmai buvo įvertinti solidariosios, o ne asmeninės atsakomybės aspektu. Todėl šiuo konkrečiu atveju nėra teisėtų lūkesčių principo pažeidimo.
- 45.2. Bylą nagrinėjant pakartotinai buvo atliktama lėšų judėjimo banko sąskaitose analizė, buvo tiriamos aplinkybės, susijusios su lėšų judėjimu. Atlikus P. M. banko sąskaitų analizę matoma, kad UAB „Ramsur“ pinigų pagal sudarytą sandorį pervedė į P. M. sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), kuri buvo susieta su mokėjimo kortele. Joje visą pinigų sumą lėšų buvo nesaugu, todėl pinigai iš karto po gavimo iš kortelės sąskaitos būdavo pervedami į banko sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), nes ši sąskaita nebuvo susieta su jokia kortele. Vėliau veiksmas suderinus su V. M. pinigai iš banko sąskaitos Nr. (duomenys neskelbtini) būdavo pervedami į kortelės sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini), iš kurios buvo galimybė pinigų išgryninti. Kai kuriuos mokėjimus kreditoriams P. M. atliko tiesiogiai iš banko sąskaitos Nr. (duomenys neskelbtini). Bylos nagrinėjimo metu buvo nustatyta, kad V. M. elektroninės bankininkystės prisijungimo prie sąskaitų neturėjo, elektroninė bankininkystė valdė tik P. M. Vadinasi, P. M. kaskart iš savo banko sąskaitos pinigų pervedavo į kortelės sąskaitą, kad iš kortelės lėšas būtų galima išgryninti. Be P. M. veiksmų, t. y. samoningo lėšų pervedimo iš banko sąskaitos į kortelės sąskaitą, įmonės lėšų pasisavinimas nebūtų įvykis. Išanalizavus kortelės sąskaitos Nr. (duomenys neskelbtini) išklotinę matyti, kad 2014 m. P. M. kaip „mokėtojas“ į kortelės sąskaitą iš banko sąskaitos lėšas pervedė trisdešimt septynis kartus. Taigi per metus net trisdešimt septynis kartus buvo samoningai su V. M. susitarta dėl pinigų išgryninimo, buvo susitarta dėl pinigų sumų ir buvo atliekami konkretūs paruošiamieji veiksmai sudarant sąlygas lėšas išgryninti. Šie veiksmai teismo ir buvo įvertinti kaip sistemingi, samoningi ir padaryti norint įmonės lėšas naudoti ne atsisakaitymui su esama kreditoriais, o norint jas išgryninti ir nukreipti nuo įmonės poreikio tenkinimo. Lėšas pervedę į kortelės sąskaitą lėšų išgryninimas buvo atliekamas asistuojantis šešiis kartais. Tai pasikartojantys ir abiejų atsakovų suderinti veiksmai, kurie laikytini tyčiniiais, kaltais ir nukreiptais į žalos padarymą įmonei P. M. aktyviai talkino ir šie veiksmai laikytini ne vien tik leidimu pasinaudoti savo sąskaita, bet ir pagalba bei veiksmams gryninant lėšas ne įmonės reikmėms, taip padarant įmonei žalą.
- 45.3. Kasacinio skundo argumentai, kad tariamai Lietuvos apeliacinio teismo skirtingos nutartys sukuria priešingą situaciją ir iš esmės pažeidžia P. M. teisėtus lūkesčius, atmetini, nes bylą nagrinėjant pakartotinai buvo atsižvelgta naujos reikšmingos faktinės aplinkybės. Bylos nagrinėjimo metu buvo nustatyta, kad P. M. dalyvavo tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, nes 2018 m. balandžio 6 d. P. M. elektroniniu paštu atsiuntė bankroto administratoriui rašytinį paaiškinimą su atsakymais į konkrečius klausimus. 2020 m. gegužės 19 d. vykuso posėdis metu V. M. patvirtino, kad P. M. padėdavo tvarkyti įmonės buhalterinę apskaitą, žinojo apie įmonės įsiskolinimus bei įmonės sąskaitoms taikytus areštus. P. M. atstovavo taip pat patvirtino, kad jo atstovaujama P. M. buvo žinoma apie sunkią įmonės finansinę situaciją, kad P. M. rengė VSDVF deklaracijas. Be to, atsiliepime į ieškinį P. M. patvirtina, kad tuo metu (duomenys neskelbtini) ir jos savininku V. M. buvo taikomi apribojimai, todėl P. M. sutiko, kad (duomenys neskelbtini) skirtos lėšos iš UAB „Ramsur“ būtų pervaistos į jo asmeninę sąskaitą. Minėti įrodymai patvirtina, kad P. M., žinodamas apie (duomenys neskelbtini) sunkią finansinę padėtį ir jos sąskaitoms taikytus areštus, susitarė su V. M. nukreipti įmonei priklausančias lėšas į asmeninę sąskaitą ir šis susitarimas ir veiksmas laikytini neteisėtais veiksmais, kadangi tokiu būdu buvo išvengta kreditorių reikalavimų įsiekimo iš įmonės turto, lėšų.
- 45.4. Nors tiek P. M., tiek V. M. muolat teigė, kad lėšos buvo nukreiptos į asmeninę sąskaitą siekiant atsisakaityti su kreditoriais, tai laikytina gynybine versija. Laikotarpį nuo 2014 m. sausio 6 d. iki 2014 m. rugpjūčio 26 d., kai iš P. M. sąskaitos buvo išgryninamos (duomenys neskelbtini) priklausančios lėšos, jokiems įmonės kreditoriams skoliniai įsipareigojimai nebuvo mažinami.
- 45.5. Atsakovo į bylą pateikti įrodymai nepatvirtina, kad jis visus 2014 metus buvo (duomenys neskelbtini). Pateikiami įrodymai patvirtina atsakovo buvimą užsienyje epizodiškai, t. y. tik vasario ir kovo mėnesiais. Duomenų ir įrodymų pagrindžiančių P. M. gyvenimą užsienyje likusius metus, nėra pateikta. VI Registrų centro Gyventojų registro pažymoje nurodoma, kad P. M. laikotarpį nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2019 m. gruodžio 23 d. gyvenamąją vietą deklaravo (duomenys neskelbtini). (duomenys neskelbtini) pažyma patvirtina, kad 2014 m. liepos mėnesį P. M. stjo į (duomenys neskelbtini) programos švestines studijas. Pažymoje nurodoma, kad 2015 m. sausio mėnesį pirmos sesijos P. M. nelaukė, tačiau ši pažyma patvirtina, kad 2014 metais P. M. buvo Lietuvoje, planavo atėiti Lietuvos, stjo mokytis į (duomenys neskelbtini). (duomenys neskelbtini) pažyma patvirtina, kad 2015–2016 m. P. M. studijavo dieninių studijų programą, mokėsi pažangiai penkis dienas per savaitę, atliko praktiką, po baigimo liko dirbti šioje profesinėje mokykloje įstaigoje. Tai patvirtina šio asmens sąsajas su Lietuva po 2014 m. įvykių. Be to, P. M. pats asmeniškai išrašė 2014 m. sausio 6 d. avansinę sąskaitą, seriją PM Nr. 1, 2014 m. balandžio 30 d. avansinę sąskaitą, seriją PM Nr. 2, 2014 m. liepos 21 d. avansinę sąskaitą, seriją PM Nr. 3, 2014 m. rugpjūčio 26 d. avansinę sąskaitą, seriją PM Nr. 4, kurios buvo pateiktos UAB „Ramsur“ apmokėti. Taigi 2014 m. sausio, balandžio, liepos ir rugpjūčio mėnesiais P. M. buvo Lietuvoje ir, išrašęs sąskaitas bei gavęs pinigų į savo asmeninę sąskaitą, galėjo juos išgryninti. Ieškovės teigimu, byloje buvo surinkta pakankamai duomenų apie P. M. buvimą Lietuvos Respublikoje 2014 m. Minėtų įrodymų pakako suformuoti teismo vidiniam įsitikinimui dėl P. M. susizinojimo su V. M. ir veiksmų derinimo dėl lėšų panaudojimo.
- 45.6. Kasaciniame skunde nepagrįstai nurodoma, kad apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamos praktikos aiškinant subjektyvių bendrininkavimą. Šiuo konkrečiu atveju abu atsakovai turėjo bendrą neteisėtą ir suderintą sprendimą nukreipti įmonei priklausančias lėšas į P. M. asmeninę sąskaitą. Lėšų išgryninimo bei atsakovų veiksmų derinimo atveju neįmanoma. P. M. neteisėti veiksmai pasireiškė tuo, jog jis veikė nesąžiningai ir neteisėtai, priimdamas į savo asmeninę sąskaitą įmonei priklausančias lėšas, aiškiai supradamas, kad šios lėšos jam negali priklausyti, ir neuzikrino lėšų grąžinimo įmonei. Be to, P. M., priimdamas į savo sąskaitą jam nepriklausančias lėšas, žinojo apie sunkią (duomenys neskelbtini) padėtį, taip pat kad įmonės sąskaitoms yra taikomi areštai, tačiau leido lėšas nukreipti į savo asmeninę sąskaitą, tokiu būdu pažeisdamas trečiųjų asmenų interesus, kurių naudai buvo vykdomas išieškojimas vykdomosiose bylose. Atsakovas savo aktyvius ir samoningus veiksmus prisidėjo prie kreditorių interesų pažeidimo ir lėšų nuslopimo nuo išieškojimų vykdančių antstolų. P. M. neturėjo jokio teisinio ryšio su sandoriu, kurio pagrindu gavo pinigų, nes jis nebuvo pirmojo-pardavimo sutarties šalis, tačiau atsakovas išrašė avansinę sąskaitą UAB „Ramsur“, nors pats tuo metu nesivertė jokia veikla. Sąskaitų išrašymas taip pat buvo su V. M. suderintas veiksmas. Remiantis pačių atsakovų teiktina versija, P. M. banko kortelę nedispnavo, tai darė tik V. M. Kortelės perdavimą V. M. ieškovė taip pat laikė neteisėtu ir nesąžiningu veiksmu, įrodančiu P. M. kaltę. Ieškovės teigimu, P. M. neuzikrino, kad jo asmeninėje sąskaitoje esančios visos (duomenys neskelbtini) lėšos būtų grąžintos įmonei, nes įmonės reikmėms panaudota tik dalis lėšų. P. M., priėmęs įmonei priklausančias lėšas, neveikė teisėtai ir neuzikrino tolimesnio teisėto lėšų panaudojimo. Taigi teismas pagrįstai taikė solidariją atsakomybę. Svarbu tai, kad nustatyti, kuris tiksliai iš atsakovų išgrynino įmonės lėšas, yra neįmanoma.
- 45.7. P. M. pasisako dėl tariamų lėšų panaudojimo atsisakaityti už Latvijoje, Liepojos uoste atliekamą įmonės naudoto žvejybinio laivo remontą, atsisakaitymo su įmonės kreditoriais, su kreditoriais V. K., G. C., R. J. Tačiau šios faktinės aplinkybės byloje nepasitvirtino, rašytinių įrodymų, patvirtinančių šias aplinkybes, pateikta nebuvo. Įrodymai patvirtina, kad 2014 m. įmonė laivą jau neturėjo. Didžioji dalis darbuotojų žvejų buvo atleisti 2012 m., o penki paskutiniai žvejai buvo atleisti 2014 m. Teisme apklausti liudytojai V. K. ir G. C. nepatvirtino, kad jų skolinios lėšos būtų buvusios naudojamos įmonės reikmėms. Liudytojas G. C. teismui teikė paaiškinimus, kad buvo paskolines 20 000 Lt, o V. M., duodamas parodymus kaip specialius liudytojas ikiteisminiam tyrimui, aiškino, kad skolinai 22 000 Lt.
- 45.8. P. M. nepagrįstai kasaciniame skunde teigia, kad priežastinis ryšys tarp jo veiksmų ir atsiradusios žalos buvo per daug nutolęs. Priežastinio ryšio su kilusia žala yra susiję keletas neteisėtų P. M. veiksmų: neteisėtas sąskaitų UAB „Ramsur“ išrašymas, neteisėtas pinigų priėmimas į savo sąskaitą, neteisėtas kortelės perdavimas V. M., neteisėta pagalba V. M. išvesti išieškojimo vykdomosiose bylose, kai įmonės sąskaitoms yra taikyti areštai apie juos pačiam P. M. žinut, veiksmų derinimas ir lėšų pervedinimas iš banko sąskaitos į kortelės sąskaitą, kad lėšas būtų galima išgryninti. Visi šie veiksmai yra susiję su (duomenys neskelbtini) padaryta žala, nes be jų žalos nebūtų buvę įmanoma padaryti. Tuo atveju, jeigu atsakovai būtų nesuderinę lėšų pervedimo į asmeninę sąskaitą ir nebūtų atlikti jokių minėtų veiksmų, lėšos būtų buvusios pervaistos į įmonės sąskaitą, o iš jos būtų buvusios panaudotos įmonės reikmėms, t. y. atsisakaitymams su kreditoriais. P. M. veiksmų pasireiškė ir neteisėtu neveikimu, nes jis turėjo galimybę užtikrinti, kad jo turėjo galimybę užtikrinti, kad jo sąskaitoje esančios lėšos būtų naudojamos įmonės reikmėms, tačiau tai padarė tik iš dalies. Šis neteisėtas neveikimas priežastinio ryšio tarp pat susijęs su atsiradusia žala.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaškinimai

Dėl solidariosios deliktinės civilinės atsakomybės aiškinimo ir taikymo

46. **CK 6.6 straipsnio** 1 dalyje nustatyta, kad solidarioji skolininkų prievolė neprejuizuoja, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis. Ji atsiranda tik įstatymų ar šalių susitarimu nustatytais atvejais, taip pat kai prievolės dalys yra nedalus. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad solidarioji skolininkų pareiga prejuizuoja, jeigu prievolė susijusi su paskaugų teikimu, jungtine veikla arba kelių asmenų veiksmais padarytos žalos atlyginimu.
47. Kasacinis teismas yra išaškinęs, kad solidarioji civilinė atsakomybė atsiranda iš įstatymo arba prievolės dalyku esant nedaliam (**CK 6.6 straipsnio** 1 dals). Taigi, pagal bendrą civilinės atsakomybės taisyklę skolininkų daugeto atveju prievolė yra dalinė (**CK 6.5 straipsnis**). Tačiau deliktinės atsakomybės atveju **CK 6.6 straipsnio** 3 dalyje ir 6.279 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta solidariosios skolininkų pareigos prejuizacija, jeigu prievolė susijusi su kelių asmenų veiksmais padarytos žalos atlyginimu. Toks reguliavimas užtikrina nukentėjusio asmens intereso veiksmingai įgyvendinti teisę į žalos atlyginimą apsaugą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-235-1075/2018**, 31 punktas).
48. Solidarioji atsakomybė taikoma, kai pagal neteisėtus veiksmus ir kilusią žalą saistancio priežastinio ryšio pobūdį nustatoma bendrininkavimas siarąja prasme (bendrininkavimas plačiąja prasme apima visus skolininkų daugeto atvejus, įskaitant ir dalinės atsakomybės). Bendrininkavimas siarąja prasme atveja gali būti skirstomi į subjektyvių ir objektyvių bendrininkavimą. Subjektyvus bendrininkavimas – tai atveja, kai keli pažeidėjai veikia bendrai, t. y. turėdami bendrą ketinimą sukelti žalą. Objektivus bendrininkavimas – tai atveja, kai žala atsiranda tik dėl kelių atskirų pavienių priežasčių sąveikos, t. y. keli pažeidėjai veikia atskirai neturėdami bendro ketinimo sukelti žalą, vienas apie kito neteisėtus veiksmus dažniausiai nežino, tačiau žala atsiranda tik dėl to, kad kiekvieno jų veiksmas buvo būtinoji žalos atsiradimo priežastis. Objektivio bendrininkavimo atveju pažeidėjų veiksmų bendrumas nėra akivaizdžiai išreikštas. Jokio susitarimo sukelti žalą ar dalyvauti atliekant neteisėtus veiksmus nėra. Vis dėlto kiekvienas iš pažeidėjų prisideda prie žalos atsiradimo ir lėšų nuslopimo. Taigi šiuo atveju konstatuojamas teisinio priežastinio ryšio tarp kiekvieno iš pažeidėjų veiksmų ir atsiradusios žalos egzistavimas. Kadangi objektyvio bendrininkavimo atveju kelos priežastys yra atskiros, tačiau priklausančios viena nuo kitos, tai atsižvelgiant į šią priklausomybę galima konstatuoti žalos nedalumą bei veiksmų bendrumą objektyvia prasme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-7-144/2014**; 2015 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-665-969/2015**; 2016 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-132-695/2016**, 24 punktai; 2021 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-344-701/2021**, 28 punktai).
49. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas solidariosios atsakovų V. M. ir P. M. civilinės atsakomybės klausimas. Atsakovas P. M. kasaciniu skundu teigia, kad apeliacinės instancijos teismas, pirma, netinkamai aiškino ir taikė subjektyvio bendrininkavimo nustatymo principus; antra, nepagrįstai nustatė priežastinį ryšį tarp P. M. veiksmų ir kilusios žalos, netinkamai įvertino aplinkybes, susijusias su jo dalyvavimu (duomenys neskelbtini) veikloje, be to, apeliacinės instancijos teismo nustatyti jo atlikti kalti neteisėti veiksmai yra pirmųjų nutolę nuo bylos prašomos atlygti žalos.
50. Teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismas, priešingai nei teigia atsakovas P. M., nenustatė atsakovų subjektyvio bendrininkavimo, t. y. kad atsakovai veikė bendrai, turėdami bendrą ketinimą sukelti žalą, todėl kasacinio skundo argumentai, susiję su netinkamu jo aiškinimu, nukrypimu nuo šio bendrininkavimo formą aiškinančios teismų praktikos, nėra pagrįsti. Iš apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo matyti, kad teismas konstatavo objektyvių atsakovų bendrininkavimą, nurodęs, jog žala atsirado nors ir dėl kelių atskirų ir žalai kilti būtinų, tačiau priklausančių viena nuo kitos priežasčių.
51. Objektivio bendrininkavimo atveju turi būti nustatytas kiekvieno bendrininko veiksmų ryšys su ta pačia kilusia žala. Objektivio bendrininkavimo atveju solidarioji atsakomybė taikoma ne dėl to, kad prejuizuoja kiekvieno asmens veiksmų ir kilusių padarinių priežastinis ryšys, o dėl to, jog nustatoma, kad kiekvieno asmens veiksmas yra būtini visai žalai atsirasti. Todėl turi būti nustatytas faktinis ir teisinis priežastinis kiekvienos priežasties ir kilusių padarinių ryšys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-59-1075/2020**, 32 punktai; 2021 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-288-1075/2021**, 26 punktai).
52. **CK 6.247** straipsnyje, reglamentuojančiame civilinės atsakomybės sąlygas – priežastinio ryšio sampratą, nustatyta, kad atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nuklusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu.
53. Kasacinio teismo praktikoje faktiniam priežastiniam ryšiui nustatyti taikomas *conditio sine qua non* (būtina sąlyga, be kurios neįmanoma ką nors pradėti) testas, t. y. nustatoma, ar žala būtų atsiradusi, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Šis testas taikomas ir objektyvio bendrininkavimo atveju. Kita vertus, tam tikrose situacijose atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes, dauginio priežastinumo atveju šis testas gali būti ir modifikuojamas. Objektivio bendrininkavimo atveju kiekvieno iš asmenų veiksmas atskirai, taip pat visi kartu būtinai žalai atsirasti. Todėl tokiais atvejais, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, atsakomybė viename iš asmenų gali būti netinkama, jeigu nebus

nustatytas faktinis priežastinis ryšys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-59-1075/2020](#), 33 punktas). Nustačius faktinį priežastinį ryšį, atitinkamai nustatomas teisinis kiekvieno iš asmenų veiksmų ir kiliųjų padarinių teisinis priežastinis ryšys, t. y. nustatoma, ar nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu ([CPK 6:247 straipsnis](#)). Nustatant teisinį priežastinį ryšį yra sprendžiama, ar padariniai teisine prasme nėra pamelyg nuleto nuo neteisėto veiksmo (neveikimo). Tokiu atveju reikia įvertinti atsakovo, jeigu jis elgtųsi kaip protingas ir apdairus asmuo, galinybę neteisėtai veiksmų atlikimo metu numatyti žalos atsiradimą, neteisėtai veiksmams pažeistos teisės ar teisėto intereso prigimtį ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-320-916/2019 71 punktą; 2019 m. gruodžio 19 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-393-916/2019 36 punktą; 2021 m. lapkričio 17 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-288-1075/2021](#), 25 punktą).

54. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad atsakovui P. M. buvo žinoma, jog į jo asmeninę sąskaitą buvo pervesti (duomenys neskelbtini) priklausantys pinigai. Atsakovas P. M. nurodė, kad tuo metu (duomenys neskelbtini) ir jos savininkui V. M. buvo taikomi apbrojimai, todėl atsakovas P. M. sutiko, kad (duomenys neskelbtini) skirtos lėšos iš UAB „Ramsur“ būtų pervestos į jo asmeninę sąskaitą, taip sudarant galinybę (duomenys neskelbtini) savininkui, atsakovui P. M. tėviui V. M. joms disponuoti (perdavus jam mokėjimo kortelę). Turėdamas pareigą grąžinti (duomenys neskelbtini) į savo sąskaitą gautas lėšas, P. M. leido šioms lėšoms disponuoti V. M. Apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į nustatytas faktines aplinkybes, nusprendė, jog bei atsakovo P. M. suteikimo pervesti (duomenys neskelbtini) skirtas lėšas į jo asmeninę sąskaitą ir mokėjimo kortelės perdavimo atsakovui V. M. tam, kad pastarasis galėtų išsigyrinti minėtas lėšas, ieškovei žala nebūtų buvusi padaryta.
55. Apeliacinės instancijos teismas iš byloje nustatytų aplinkybių nusprendė, kad atsakovas P. M. žinojo, jog savo veiksmais sudarė sąlygas atsakovui V. M. pasisavinti (duomenys neskelbtini) lėšas. Be to, atsižvelgdamas į atsakovus siejantį artimos giminystės ryšį ir byloje nustatytą aplinkybę, kad P. M. padėjo V. M. tvarkyti (duomenys neskelbtini) buhalterinę apskaitą, teismas nusprendė, jog labiau tikėtina, kad P. M. žinojo, kam iš tikrųjų buvo naudojamos jo sąskaitoje esančios lėšos, kurios priklausė (duomenys neskelbtini).
56. Atsakovas P. M. kasaciniu skundu teikia argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CPK 176 straipsnio 1](#) dalyje, 185 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą įrodymų vertinimo pareigą, nurodydamas, jog teismas netinkamai vertino aplinkybes dėl jo veiksmų tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinius dokumentus. Teisėjų kolegijos vertinimu, šie argumentai yra nepagrįsti. Visų pirma, pats atsakovas P. M. neginėja tos aplinkybės, kad po (duomenys neskelbtini) apskaitą tvarkiusios buhalterės mirties 2013 m. jis padėjo V. M. sutvarkyti „susistemintą“ dalį (duomenys neskelbtini) dokumentų, o apeliacinės instancijos teismas ir nenurodo, kad P. M. tvarkė buhalteriją savarankiškai, veikdamas kaip buhalteris ar profesionalus apskaitininkas. Antra, kaip matyti iš teismų procesinių sprendimų, tai, jog P. M. padėjo tvarkyti įmonės buhalteriją, buvo tik viena iš aplinkybių, lėmusių išvadą, kad P. M. buvo žinoma apie (duomenys neskelbtini) finansinę padėtį ir kad (duomenys neskelbtini) priklausančios lėšos bus pervestos į jo asmeninę banko sąskaitą siekiant išvengti (duomenys neskelbtini) ir jos savininkui V. M. taikytino turto arešto. Atsakovui P. M. neteikiant argumentų dėl kelių aplinkybių netinkamo nustatymo ir neįnešant pačios išvados dėl jo žinojimo apie (duomenys neskelbtini) finansinę padėtį ir kad (duomenys neskelbtini) priklausiančios lėšos bus pervestos į jo asmeninę banko sąskaitą siekiant išvengti (duomenys neskelbtini) ir jos savininkui V. M. taikytino turto arešto, kasacinio skundo argumentai dėl jo veiksmų tvarkant (duomenys neskelbtini) buhalterinius dokumentus nustatymo neturi teisės reikšmės.
57. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į pirmiau nurodytas byloje nustatytas aplinkybes, vertina, jog atsakovas P. M. savo veiksmais sudarė sąlygas V. M. panaudoti lėšas ne (duomenys neskelbtini) interesais ir taip išvengti skolų kreditoriams išieškojimo iš (duomenys neskelbtini), tokiu būdu prisidedamas prie ieškovei padarytos žalos atsiradimo. To pakanka nuspręsti, kad objektyviojo bendrininkavimo atveju egzistuoja faktinis priežastinis ryšys – nesant minėtų P. M. bei teismo konstatuotų V. M. veiksmų siekiant išvengti (duomenys neskelbtini) kreditorių, ieškovei nebūtų patysius prašomo priteisti pobūdžio žalos.
58. Išvados dėl faktinio priežastinio ryšio buvimo nepaneigia kasacinio skundo argumentai, kad be P. M. kaltų neteisėtų veiksmų būtų sukelta žala, nes jo leidimo naudotis atsiskaitomąja sąskaita nebuvimas nebūtų lėmęs kitokių pasekmių (duomenys neskelbtini) atsiradimo. P. M. teigimu, (duomenys neskelbtini) savininkui V. M. siekiant gauti lėšų įmonės veiklos testinimui užtikrinti, nesant atsakovo P. M. sutikimo leisti naudotis jo atsiskaitomąja sąskaita, galėjo būti panaudotos kitos UAB „Ramsur“ atsiskaitymo su (duomenys neskelbtini) ir jos savininku formos. Teisėjų kolegijos vertinimu, šiuo atveju nurodyta aplinkybė yra pamelyg abstraktas, spejamojo pobūdžio, todėl nesudaro pagrindo teigti, kad, ir nesant jo kaltų neteisėtų veiksmų, aptariamą žalą vis tiek būtų kiliusi.
59. Nustačius faktinį priežastinį ryšį, būtina nustatyti ir teisinį priežastinį ryšį, kad sprendžiama, ar padariniai teisine prasme nėra pamelyg nuleto nuo neteisėto veiksmo (neveikimo). Kaip minėta, nustatant teisinį priežastinį ryšį reikia įvertinti atsakovo, jeigu jis elgtųsi kaip protingas ir apdairus asmuo, galinybę neteisėtai veiksmų atlikimo metu numatyti žalos atsiradimą, neteisėtai veiksmams pažeistos teisės ar teisėto intereso prigimtį ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą.
60. Atsakovas P. M., atsižvelgiant į jo šeiminius ryšius su atsakovu V. M., teismų nustatytas aplinkybes, susijusias su jo dalyvavimu (duomenys neskelbtini) veikloje, tai, kad jis žinojo apie įmonės veiklą ir jos padėtį, elgdamasis kaip protingas ir apdairus asmuo byloje aptariamam laikotarpiui galėjo ir turėjo suprasti, kad leidimas atsakovui V. M. pasinaudoti jo atsiskaitomąja sąskaita sudarys sąlygas atsakovui V. M. panaudoti lėšas ne (duomenys neskelbtini) interesais ir tokiu būdu išvengti skolų kreditoriams išieškojimo iš (duomenys neskelbtini). Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad pats savaine elgėsis, kai asmuo leidžia pasinaudoti savo sąskaita, ją tvarkyti kito asmens interesais nesant tam teisinio pagrindo, neatitinka atidaus ir rūpestingo elgesio standarto. Suprantama, kad asmenų sąsaja šeiminiams ryšiams lemia didelį pasitikėjimą vienas kitu, todėl ir tokį elgesį, kuris nebūtų prastai būdingas kitų asmenų atžvilgiu. Vis dėlto byloje nustatytos aplinkybės, tai, kad atsakovas P. M. žinojo apie įmonės būklę, imonei taikomas apbrojimas ir davė sutikimą V. M. pervesti lėšas į savo sąskaitą ir jas tvarkyti, suponuoja, kad atsakovas P. M., elgdamasis kaip protingas ir apdairus asmuo, galėjo ir turėjo numatyti žalos ieškovei atsiradimą. Todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra pagrindo išvada, kad atsakovo P. M. veiksmai yra pamelyg nuleto nuo neteisėto veiksmo (neveikimo).
61. Minėtos aplinkybės yra pagrindas pripažinti, kad abiejų atsakovų veiksmai prisidėjo prie žalos atsiradimo iš esmės. Nors abiejų atsakovų veiksmai atlikti skirtingu metu, tačiau jie priežastiniu ryšiu susiję su atsiradusia žala. Šiuo atveju nėra pagrindo teigti ir neįmanoma išskirti, kad atsakovų veiksmai būtų lėmę tik dalies žalos atsiradimą. Esant tokiems atsakovo P. M. veiksmais, yra pagrindas konstatuoti žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme, nes P. M. neteisėtai veiksmams prisidėjo prie visos žalos, o ne jos dalies atsiradimo iš esmės, nes be jų žala (visa apimtimi) apskritai nebūtų atsiradusi.
62. Remdamasis nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovas P. M. kasacinio skundo argumentais nepagrindė materialiosios teisės normų, reglamentuojančių priežastinį ryšį objektyviojo bendrininkavimo atveju, netinkamo taikymo ir aiškinimo.

Dėl teisėtų lūkesčių ir teisinio tikrumo principo teismo procese pažeidimo

63. Kasaciniu skundu teigiama, jog apeliacinės instancijos teismas pažeidė asmens teisėtų lūkesčių, teisinio tikrumo principus, nes neatsižvelgė į pirmą kartą bylą nagrinėjant apeliacinę tvarka procesiniam sprendimui pateiktus išaiškinimus, kurie apibrėžė tolesnės bylos nagrinėjimo ribas. Apeliacinės instancijos teismas, pirmą kartą nagrinėdamas ginčą, pažymėjo, jog tai, kad lėšos, pasak ieškovo, priklausančios jai, buvo pervestos į P. M. banko sąskaitą, savaime negali patvirtinti fakto, kad būtent P. M. jas iššvaistė ir ieškovei padarė žalą, tačiau ginčijamų procesinių sprendimų apeliacinės instancijos teismas, antrą kartą nagrinėdamas ginčą, padarė priešingas išvadas, nors naujų faktinių aplinkybių byloje ir nebuvo nustatyta.
64. Teisėjų kolegija neturi pagrindo sutikti su šiais kasacinio skundo argumentais. Nagrinėjamos bylos procesinės aplinkybės bei apeliacinio proceso paskirtis nesudaro pagrindo konstatuoti, jog atsakovui P. M. galėjo susiformuoti teisėtas lūkestis dėl pirmą kartą bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teismo pateiktų išaiškinimų ir su tuo susijusių tolesnių bylos nagrinėjimo ribų.
65. Apeliacinio proceso paskirtis – patikrinti neįsisteigę pirmosios instancijos teismo sprendimo (priimto pagal konkrečius šalių byloje pareikštus reikalavimus) teisėtumą ir pagrįstumą ([CPK 301 straipsnis](#)). [CPK 329](#) straipsnio 1 dalyje nustatytas vienas iš pagrindų, kai apeliacinės instancijos teismas gali grąžinti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo – kai pažeistos ar netinkamai pritaikytos proceso teisės normos, jeigu dėl šio pažeidimo galėjo būti neteisingai išspręsta byla ir šio pažeidimo negali ištaisyti apeliacinės instancijos teismas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-501-701/2015](#)).
66. Nagrinėjama atveju Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi atsakovą P. M. apeliacinį skundą, 2020 m. kovo 3 d. nutartimi Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. kovo 22 d. sprendimą panaikino ir perdavė bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog pirmosios instancijos teismas dar ieškinio priėmimo stadijoje pagal savo įgaliojimą ribas turėjo veikti taip, kad ieškinio dalykas būtų patikslintas ir būtų apibrėžtos bylos nagrinėjimo ribos, o kartu ir užtikrinama tinkama P. M., kaip atsakovo, teisė į gynybos įgyvendinimą, t. y. teismas turėjo pasinaudoti [CPK 138](#) straipsnyje įtvirtintu ieškinio trūkumų šalinimo institutu. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, jog pirmosios instancijos teismas, netaikydamas ieškinio trūkumų šalinimo instituto, o vėliau priimdamas ieškovo ieškinio dalyko pakeitimą žodžiu, netinkamai aiškino ir taikė civilinio proceso teisės normas, ir netinkamai veikė pasirengimo civilinių bylų nagrinėjimui stadijoje ([CPK 138](#) straipsnis, 141 straipsnio 1, 2 dalys), ir dėl tokio pažeidimo galėjo būti neteisingai išspręstas pats ginčas.
67. Nagrinėjant ginčą iš naujo ieškove 2020 m. kovo 16 d. pateiktą patikslintą ieškinį, kuriame kaip atsakovus nurodė P. M. ir V. M., ir prašė priteisti iš jų solidariai 64 820 Eur žalos atlyginimą, 10 984 Eur patikumą už laikotarpį nuo 2014 m. rugpjūčio 26 d. iki bylos iškilimo teisme dienos ir 5 proc. metinės procesinės palūkanas už priteistą sumą nuo ieškinio padavimo teismo dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos. Nurodytos žalos padarymas buvo siejamas su abiejų šių asmenų atliktais kaitais neteisėtais veiksmais. Nurodytos aplinkybės lemia tai, kad pakartotinio bylos nagrinėjimo teisme metu ieškovei patikslinus ieškinį, nurodžius atsakovu ir V. M. bei suformavus žalos atlyginimo pagrindą, buvo naujai apibrėžtos ginčo ribos, į kurias atsižvelgdamas teismas ir turėjo nagrinėti ginčą bei atitinkamai priimti teismo sprendimą.
68. Be to, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį ir į tai, jog atsakovas P. M. nurodyti apeliacinės instancijos teismo pateikti išaiškinimai buvo pateikti nagrinėjant ginčą pirmą kartą toje pačioje byloje, todėl jie prejudicines galios neturi. Teismo sprendimo prejudicinė galia yra suprantama kaip atvejais, kai įsisteigę pirmosios instancijos teismo sprendimu nustatytų faktų ir teisinių santykių šalys, kiti dalyvaujantys byloje asmenys ir jų teisės perėmėjai negalgi ginčyti kitose bylose ([CPK 279](#) straipsnio 4 dalis). Ši pozityvi *res judicata* (teismo galutinai išspręstas klausimas) poveikį įtvirtina [CPK 182 straipsnio](#) 2 punktas, nustatantis, jog nereikia įrodinėti aplinkybių, nustatytų įsisteigę pirmosios instancijos teisme, kuriose dalyvavo tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teises pasekmes ir nedalyvaujantiems byloje asmenims (prejudiciniai faktai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. sausio 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-125-403/2022](#), 44 punktas). Aptariamą situaciją šio pateikto apibrėžimo neatitinka.
69. Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes nėra pagrindo teigti, jog apeliacinės instancijos teismas pažeidė atsakovą P. M. teisėtų lūkesčių, teisinio tikrumo principą. Šiuo atveju apeliacinės instancijos teismas 2020 m. kovo 3 d. nutartimi nustatė pirmosios instancijos teismo padarytus proceso teisės pažeidimus, kurie ir lėmė poreikį tikslinti ieškinį, apibrėžiant ginčo nagrinėjimo ribas.
70. Priešingas [CPK](#) nustatytą teisinio reguliavimo aiškinimas būtų nesuderinamas su civilinio proceso paskirtimi bei teismo pareiga, atsižvelgus į byloje pateiktą ieškinį (šiuo atveju – patikslintą ieškinį), priimti teisėtą ir pagrįstą teismo sprendimą, iš esmės tokį požiūrį galima matyti ir kasaciniame teismui aiškinant ir taikant [CPK 362 straipsnio](#) 2 dalį (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 10 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-128/2014](#); 2015 m. lapkričio 10 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-518-706/2015](#); 2017 m. birželio 22 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-275-469/2017; 2021 m. kovo 10 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-8-313/2021).

Dėl bylos procesinės baigties

71. Teisėjų kolegija, apibendrindama tai, kas išdėstyta, konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo spręsti, jog apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas bei pažeidė teisėtų lūkesčių ir teisinio tikrumo principus, šiuo atveju nėra [CPK 346](#) straipsnyje nurodytų pagrindų, sudarančių pagrindą naikinti ar pakeisti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą, todėl jis palikinas nepakeistas ([CPK 359](#) straipsnio 3 dalis).
- Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo*
72. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis).
73. Kasacinį skundą atmetus, atsakovo P. M. turėtos bylinėjimosi išlaidos kasaciniame teisme jam neatlygintinos ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis), taip pat nėra pagrindo spręsti dėl bylinėjimosi išlaidų, priteistų apeliacinės instancijos teisme, perskaiciavimo bei teismo sprendimo įvykdymo atžvilgiu.
74. Ieškovei kasaciniam teismui pateiktą prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, prašydama priteisti 3850 Eur už suteiktas teises paslaugas pirmosios instancijos teisme, 700 Eur už apeliacinio skundo parengimą, 500 Eur už atsiliepimą į kasacinį skundą parengimą. Prašant priteisti nurodytų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą pažymima, jog ieškovei, atsiradus papildomų finansinių lėšų, su byloje jai atstovaujancia advokate jau yra atsisakiusi už visas suteiktas teises paslaugas, todėl šios bylinėjimosi išlaidos gali būti priteisiamos atsižvelgiant į tai, kad bylos nagrinėjimas nėra baigtas.
75. Vertindama prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, teisėjų kolegija pabrėžia, kad kasacinio teismo praktikoje yra pažymima, jog [CPK 98](#) straipsnio 1 dalis nustato, kad dėl išlaidų advokato (advokato padėjėjo) pagalbai apmokėti priteisimo to pagedaujanti šalis turi teismui raštu pateikti prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu. Šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Taigi prašymą dėl išlaidų atlyginimo ir atitinkamus įrodymus šalys gali pateikti bet kurio proceso metu, iš karto dėl visų išlaidų ar dalimis, svarbu, kad *kiekvienoje instancijoje* tai būtų padaryta iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Toks reglamentavimas nustatytas, siekiant užtikrinti proceso operatyvumą ir koncentruotumą ([CPK 7](#) straipsnis) bei pašalinti galinybę pakartotinai procesinėms teisėms (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-35-248/2016](#), 20 punktas). Iš nurodytų kasacinio teismo aiškinimų matyti, kad prašymas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo yra teikiamas kiekvienos instancijos teismui.
76. Kita vertus, teisėjų kolegija pažymi, jog kasacinio teismo praktikoje pasisakoma, kad [CPK 98](#) straipsnio 1 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas negali būti aiškiamas ir taikomas taip, kad būtų paneigta asmens, kurio naudai priimtas sprendimas, teisė gauti jo patirtų bylinėjimosi išlaidų, be kita ko, išlaidų advokato pagalbai, atlyginimą. Priešingu atveju būtų pažeisti bendrieji teisingumo ir protingumo principai bei [CPK 2](#) straipsnyje įtvirtintas civilinio proceso tikslas ginti asmenų, kurių materialinės subjektinės teisės ar saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus. Dėl to [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalies nuostatos, kad advokato ar advokato padėjėjo pagalbos išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas jas priteisti ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos, gali būti netinkamos, nustačius reikšmingas aplinkybes, įrodančias, kad asmuo neturėjo galinybės pateikti prašymą dėl atstovavimo išlaidų ir jų dydį pagrindžiančių įrodymų iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 15 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-207/313/2015). Taisi, tas atveiais, kai asmuo neturėjo galinybės pateikti prašymą anksčiau išlaidas advokato pagalbai bei bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos, šis klausimas gali būti išspręstas taikant papildomo sprendimo institutą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-35-248/2016, 22 punktas).
77. Atsižvelgdama į minėtą teisinį reguliavimą ir kasacinio teismo pateiktus išaiškinimus teisėjų kolegija nusprendžia, jog šiuo atveju bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, atlyginimas nepriteistinas, proceso šaliai išaiškinant teise teikti prašymą dėl nanikdomo sprendimo priėmimo atitinkamai pirmosios ir apeliacinės instancijos teismams, kurio (ne)tenkinima spresu teismas, kuriam pateiktas prašymas dėl nanikdomo sprendimo priėmimo. Toks sprendimas nenaudojamas proceso operatyvumo principo, be kita ko, taip yra sudaromos sąlygos kitai šaliai, esant poreikiui, teikti argumentus dėl prašomo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Remiantis minėtais argumentais šiuo atveju sprendžina tik dėl kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
78. Byloje esantys dokumentai patvirtina, kad už advokato pagalbai kasaciniame teisme ieškovei sumokėjo 500 Eur. Prašomo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydis neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintu Rekomendacijų dėl civilinės bylose priteisimo užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą (2015 m. kovo 20 d. redakcija) 8.14 punkte nurodyto maksimalaus dydžio, todėl ieškovei iš atsakovo V. M. priteistinas 500 Eur išlaidų advokato pagalbai kasaciniame teisme atlyginimas ([CPK 98 straipsnio](#) 1 dalis).

79. Kasaciniame teisme išlaidų dėl procesinių dokumentų įteikimo nepatirta, todėl jų atlyginimo klausimas nekyla.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi, n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 23 d. nutartį palikti nepakeistą.
Priteisti iš atsakovo P. M. (a. k. (duomenys neskelbtini) ieškovei (duomenys neskelbtini) 500 (penkis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsigalioja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Baļymėnė

Bublienė